

De schoonheid van regenwolken

De Amerikaanse kunstenaar David Fried begon met het fotograferen van regen tijdens de eerste langdurige droogte die hij meemaakte in Noord-West-Europa waarbij de natuur zwaar te lijden had. Hij raakte diep doordrongen van het besef hoe afhankelijk wij zijn van zoet water. Om dat over te brengen maakte hij de geboorte van water zichtbaar met zijn serie Rainscapes.

Door Renée Simons

De maker van de Kringprent van deze maand, David Fried (New York, 1962) woont nu eens niet in Amsterdam maar in Düsseldorf, een stad met een bloeiende kunstscene waar onze nieuwe chef Kringprent Remko Spaan veel contacten heeft. Hij is van plan het kunstzinnig aanbod op De Kring te vergroten. David ontvangt mij in zijn atelier op de bovenste verdieping van kunstcentrum Weltekunstzimmer, gevestigd in een voormalige broodfabriek aan de rand van Düsseldorf. De loft staat en hangt vol met werk dat ik ken van foto's op de website van deze 'multidisciplinaire' kunstenaar: schilderijen, foto's, sculpturen, objecten en alles er tussenin. Zoals uit het gesprek zal blijken laat David Fried zich allerminst beperken door de mogelijkheden van materiaal of techniek. Als hij iets voor ogen heeft wat nog niet bestaat dan vindt hij het uit, of het nu om technische of chemische hoogstandjes gaat of om gereedschap. Hij schildert met licht, fotografeert met pigmenten, laat stenen bewegen, en portretteert efemere verschijnselen als de vlietende schaduw van zeepbellen. Hij wil alles kunnen vorm-

David Fried, Rainscape No.48, 2006, archival c-print, diasec, aluminum, 86 x 115 cm

geven wat hem fascineert. De inspiratie voor zijn kunst is het wezen van de dynamiek zelf: toeval, wederzijdse afhankelijkheid en - beïnvloeding in organische en niet-organische structuren, sociale en culturele netwerken en natuurkundige fenomenen. Hoe de invloed van Tijd, Chaos, en Toeval zich in alles manifesteert, gekoppeld aan de menselijke neiging tot manipuleren, controleren en voorspellen, is zijn creatieve drijfveer. Zijn technieken en onderliggende concepten mogen complex zijn, het uiteindelijke resultaat, het kunstwerk zelf is van een elegante, elementaire eenvoud. Heeft hij de juiste vorm gevonden dan blijft hij ermee experimenteren en spelen en zo ontstaan hele series werken met mysterieuze namen: Stemmer, Globalalexandria, Systemmer, Translibrium, Optoerosion, Self Organising Stillives, In bed with Lucy and Dolly... Uitzondering hierop vormt de serie Rainscapes (2003 – 2006), waarvan de naam zegt wat het is - 64 foto's van regen. Onze Kringprent is nr. 48. Er zit een zekere dynamiek in het woord 'Rainscapes', passend

bij de poëtische voorstellingen die soms de kosmische allure hebben van een sterrenregen, dan weer een ontplofte wolkbreuk of een boeket druipende lichtjes lijken. De wordingsgeschiedenis van deze serie begon met een verhaal en komt direct voort uit de omstandigheden. In 1996 was David op het eiland La Palma om te schilderen. Het had er al anderhalf jaar niet geregend. Tijdens een boeren-erfgoed danste David als in trance onder het zingen van 'Elisias', de lokale roep om regen. Alle jongeren gingen meedoen, zo werd het een collectieve regendans. Elisias, Elisias! De volgende dag regende het. De boeren waren hem zeer dankbaar en brachten hem geschenken. David: 'Eigenlijk was het een heel archaïsche actie. In vroeger tijden riep men ook de goden aan, boeren vooral de regen-goden. Toen het hier abnormaal lang droog bleef in 2003 moest ik weer denken aan de regendans. Het was de eerste langdurige droogte die ik meemaakte in Noord-West-Europa. Normaal gesproken is het hier even regenachtig als bij jullie. Dus je verlangt altijd naar de zon. Maar als

het zo extreem wordt, besef je wat je mist. Alles wordt geel, het landschap verandert. Dankzij zoet water is er leven op de planeet. Een regenbui is het moment van geboorte. Je weet niet wat je hebt, tot je het kwijt bent. Ik moest dit gemis uitdrukken door de waarde van regen zichtbaar te maken, en de schoonheid ervan. Esthetiek is een belangrijk criterium. Ik maak nooit iets waarbij het concept voorop staat en de esthetische waarde vergeten wordt. Maar ik maak ook niet iets dat alleen maar esthetisch is.

Flitsers van 10.000 watt

Ik heb het mezelf niet makkelijk gemaakt. Als het even regende was dat meestal 's nachts. Ik moest sowieso 's nachts fotograferen, overdag zie je de regen niet. Om de druppels zichtbaar te maken werkte ik met flitsers van minstens 10.000 watt, die tegelijkertijd af moesten gaan. En een grote balcamera. Alles stond voor de openslaande deuren van mijn appartement. Ik begon met zwart wit foto's 4x5 inch film. Ik had mijn eigen lab en kon dus snel zien hoe het werd.

Elke regenbui is anders, qua richting, dichtheid, snelheid. Het was heel moeilijk de juiste instellingen te vinden: belichting, diafragma, tijd. Wat wil ik qua scherpte, de druppels voor de lens, of die in de verte? Had ik alles in stelling gebracht, hield het vaak op met regenen.

Toen ik eindelijk mijn belichting en tijden goed had, ben ik overgestapt naar 8x10 kleurenfilm. Onverwachts gebeurde er

*Rainscape nr. 3, 2003 100 X 130
(Detail van een nachtfoto - kosmisch)*

Je weet niet wat je hebt tot je het kwijt bent

iets heel moois - en dit is waarom ik zo van toeval houd. Het licht in de druppels reflecteerde elke druppel in een verschillende kleur, afhankelijk van de hoek waarin ze gefotografeerd waren. Het leken soms tafereelen uit de diepte van het heelal, verafgelegen sterrenstelsels van biljoenen jaren geleden.' Toch bleken de nachtopnames het voorbereidend werk; het belangrijkste corpus van deze serie foto's (50) is gemaakt tijdens de avondschemering. 'Dan zijn de wolken zichtbaar en brengen de kosmos naar een aards niveau. Aarde, wolken, lucht, water, dat zijn fundamentele dingen. De Rainscape die jullie gaan uitbrengen is ook gemaakt tijdens de avondschemering.'

Aarde en de noodzaak van water, het is een oud verhaal, maar inmiddels een hedendaags probleem.

'Ik maak geen dingen die over mijzelf gaan. Het moet gaan over iets waar je afhankelijk van bent. Iets wat er toe doet! Van mondiaal belang. In 1996 en zelfs nog in 2003 was het misschien raar om je er druk over te maken, nu is het het gesprek van de dag. Veel dingen worden niet op tijd gezien, er is niet op tijd strijd voor geleverd.'

Ben je gevoelig voor dit soort processen, is een kunstenaar een soort waarzegger?

'Ik ben gevoelig voor evenwicht en de verstoring ervan. Het boek over mijn werk heet ook *Far from equilibrium*. Ik ben geïnteresseerd in heel basale, heel fundamentele dingen. Als die uit balans raken, manifesteert het zich hoe dan ook in extremen.

Actie, reactie is niet mijn manier. Woede is niet mijn impuls. Het is meer een soort bewustzijn. Het besef dat iets waarde heeft, dat je het moet respecteren, koesteren. Ik probeer uitdrukking te geven aan de waarde van iets door er iets moois van te maken. Dat is mijn verantwoordelijkheid. Bewustzijn creëren. De manier van denken beïnvloeden.' ●

Monograph David Fried 'Far from Equilibrium'
KERBER Verlag 2018
<http://www.davidfried.com/>

NB. Dit gesprek vond plaats op 13 december vóór de catastrofe in Australië. Aan het thema (charisma) zijn we niet meer toegekomen.

David Fried in zijn atelier. Op de foto twee van zijn Stemmers (de glimmende en witte bolconstructies), een Systemmer (oranje object) en aan de muur een fotogram uit de serie 'In bed with Lucy and Dolly'.

Wie is David Fried?

David Fried begint als twaalfjarige zijn kunstenaarsbestaan met een solotentoonstelling van twintig olieverfschilderijen in Rockefeller Plaza New York. Hij stort zich op street-art, trekt op met Keith Haring en Basquiat en richt in de vroege jaren tachtig het street-art pioniers collectief AVANT op. 's Nachts werkt hij in fotolaboratoria, waar hij met geavanceerde apparatuur voor kleurendruk leert werken. Overdag schildert hij en exposeert in het alternatieve kunstcircuit.

Een paar maanden voor de val van de Berlijnse muur in 1989 verlaat hij de New Yorkse kunstscene op zoek naar meer diepgang; in de rijke cultuur en de sociale dynamiek van Europa vindt hij een vruchtbaar onderzoeksterrein voor zijn wetenschappelijk en filosofisch onderbouwde kunst. Enkele jaren na zijn verhuizing naar Duitsland begint zijn internationale carrière. Inmiddels wordt hij wereldwijd vertegenwoordigd door vooraanstaande galerieën en is zijn werk te zien in internationale collecties. Hij krijgt opdracht van de stad New York voor een kunstininstallatie in Manhattan (een van zijn 'Stemmers').